

MBSTS

MESLEKİ BİLGİLER

SEVİYE TESPİT SINAVI

KUR'AN BİLGİSİ

MBSTS

BÖLÜM 1: **TECVİD BİLGİSİ**

Öğrenme Hedefleri

Bu Üniteyi Tamamlayan Kişi;

Medd-i tabiî'yi tanımlayabilecek,

Kur'an okurken karşılaştığı medd-i tabiî'leri bir elif miktarı uzatarak uygulamalı bir biçimde gösterecek,

Med sebebi olan hemzenin neden olduğu meddleri tanıyacak,

Sükûn'un neden olduğu meddleri tanıyacak,

Kur'an okurken karşılaştığı medd-i muttasılları tanıyıp sesli olarak uygulayabilecek,

Öğrenme Hedefleri

Kur'an okurken karşılaştığı medd-i munfasılları tanıyıp sesli olarak uygulayabilecek,

Kur'an okurken karşılaştığı medd-i lâzımları tanıyıp sesli olarak uygulayabilecek,

Kur'an okurken karşılaştığı medd-i ârızları tanıyıp sesli olarak uygulayabilecek,

Medd-i lînleri sesli olarak uygulayabilecek,

Bütün ek uzatmaları teorik olarak tanımlayabilecektir.

Zihin Haritası - Başlıklar

Giriş (MED)

Medd-i Tabiî
(Doğal
Uzatma)

Medd-i Fer'î
(Ek Uzatma)

Hemze'nin
Neden
Olduğu Ek
Uzatmalar

- Medd-i Muttasıl
- Medd-i Munfasıl

Sükûn'un
Neden
Olduğu Ek
Uzatmalar

- Medd-i Lâzım
- Medd-i Ârız
- Medd-i Lîn

Giriş - Uzatma (Med)

Arapçada bazı sesler tıpkı Türkçede olduğu gibi uzatılarak okunur. Bu uzatmalara Tecvid terminolojisinde *med* denir.

Kur'an okurken Arapça konuşma dilinde olmayan daha uzun sesler de vardır.

Medler (Uzatmalar) iki grupta ele alınabilir. Bunlar, medd-i tabiî(doğal uzatma) ve medd-i Fer'î(ek uzatma)dir.

Giriş - Uzatma/Med Harfleri

- Türkçede bazı heceleri uzatırız. Kur'an okurken de bazı harfleri uzatarak okuruz.
- Harflerin uzun okunmasını sağlayan harflere med harfleri denir. Bunlar elif (ا), vav (و) ve ye (ي) olmak üzere üç tanedir.
- Elif:
- Elif, her zaman med harfidir. Kendisinden önceki üstünlü harfin uzatılarak okunmasını sağlar. Bu durumda ses, uzun bir â sesine dönüşür. Elif, Kur'an yazısında üç şekilde yazılır.

Giriş – Uzatma/Med Harfleri

Çoğu zaman bildiğimiz şekliyle yukarıdan aşağıya düz bir çizgi biçiminde yazılır.

مَالٍ يِّنَالُ مِنَّا إِنَّا gibi.

Bazen ye (ي) şeklinde (elif-i maksûre) yazılır:

أَلَأَنْتَى وَضُحَيْهَا يَنْهَى يَغْشَى كَفَى زُفَى örneklerinde olduğu gibi.

Elif bazen de vav (و) şeklinde yazılır:

حَيَوَةٌ زَكْوَةٌ صَلَوَةٌ örneklerinde olduğu gibi (Zihnî, 1316/1898, s. 26).

Giriş - Uzatma/Med Harfleri

Vav:

واو Vav, Arap alfabesinde harekelerle seslendirilen harflerden biri olmakla birlikte bazı durumlarda da uzatma harfi olur.

Vav, sakin (cezimli) olup önceki harfin harekesi ötreli olursa vav med harfi olur ve o harfi uzun bir û sesiyle okutur.

يَحُولُ أُتُوا نُوحُ يَقُولُ أَعُوذُ نُورٌ örneklerinde olduğu gibi.

Giriş - Uzatma/Med Harfleri

Ye:

ی Ye harfi de alfabenin harflerinden biridir. Ancak bazı durumlarda med harfi olur.

Ye sakin (cezimli) olup önceki harf esreli olursa ye, med harfi olur ve o harfi uzun bir î sesiyle okutur.

إِنِّي فِيهِ يَهْدَى قِيلَ

مُؤْمِنِينَ وَكَيْلٌ حِينَ

örneklerinde olduğu gibi.

Medd-i Tabiî (Doğal Uzatma)

Üstünlü bir harften sonra elif, ötreli bir harften sonra sakin vav ve esreli bir harften sonra sakin ye harfi bulunursa önceki harf uzatılarak okunur. Bu uzatmaya **medd-i tabiî (doğal uzatma)** denir.

Türkçedeki seslerle açıklarsak uzatılan harflerin önüne şapkalı olarak â, û ve î seslileri getirilmiş gibi olur.

Medd-i Tabiî (Doğal Uzatma)

Â seslisine örnekler:

مِنَّا فَلَمَّا إِنَّا قَالَ كَانُوا رَبَّنَا gibi.

Û (vavla tabiî med) seslisine örnekler:

يَقُولُونَ قَامُوا هَادُوا صَادِقُونَ gibi.

Î (ye ile tabiî med) seslisine örnekler:

يَهْدِي إِيَّاهُ فِيهَا أَيَدِيهِمْ أَجْمَعِينَ gibi.

Medd-i Tabiî (Doğal Uzatma)

Tabiî medde, med harfleri her zaman açık olarak görülmez.

Örneğin kelimelerin sonlarında bulunan (ه)'lerden önceki harfler harekeliyse (ه)'ler uzatılarak okunur. (ه)'den önceki harf üstünlü veya ötreli ise (ه) harfi, kendisinden sonra sanki med harflerinden vav varmış gibi uzatılarak okunur.

كُلُّهُ أَكْرَمَهُ إِنَّهُ رَبُّهُ لَهُ gibi.

(ه)'den önceki harf esreliyse o zaman da (ه) harfi, kendisinden sonra med harflerinden ي harfi varmış gibi uzatılarak okunur.

بِهِ هَذِهِ نَفْسِهِ مِنْ ذَنْبِهِ بِأَمْرِهِ gibi.

Medd-i Tabiî (Doğal Uzatma)

Kur'an'ı Kerim'de yine bazı üstünlü harfler, kendilerinden sonra elif varmış gibi uzatılarak okunur. Okunması kolay olsun diye bu harflerin üzerine dik ve kısa bir uzatma işareti (') konur.

إِبْرَاهِيمَ إِسْحَقَ هَرُونَ وَلَكِنْ طه gibi.

Doğal uzatmanın miktarı, bir elif diye ifade edilen bir süredir. Bu süre yaklaşık olarak Türkçedeki şapkalı seslilerin bulunduğu hecelerin uzunluğu kadardır (Albayrak, Serinsu, 2004, s.33).

Medd-i Fer'î (Ek Uzatma)

Kur'anıkerim'de bazı harfler, kıraat imamlarınca bir eliften daha fazla uzatılarak okunmuşlardır. Bunlara ek uzatmalar (fer'î medler) denir. Bu med, medd-i mezîd ve medd-i medîd diye de adlandırılır. (Zihnî, M. (1316/1898). s. 48)

Ek uzatmaya neden olanlar, hemze ve sükûn'dur. Bunlara sebab-i med denir (Mekkî,1349/1981, I, 45; Suyûtî, I,302). Hemze, Arap alfabesinin ilk harfi iken sükûn ise harflerdeki harekesizlik durumudur.

Medd-i Fer'î (Ek Uzatma)

Hemzenin doğurduğu ek uzatmalar, medd-i muttasıl ve medd-i munfasıl'dır.

Sükûn'un sebep olduğu uzatmalarsa medd-i lâzım, medd-i ârız ve medd-i lîn'dir.

Okumada kolaylık olsun diye mushaflarda medd-i muttasıl, medd-i munfasıl ve medd-i lâzımların bulunduğu yerlerde (~) şeklinde bir uzatma işareti bulunmaktadır.

Hemze'nin Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Muttasıl (Bitişik Uzatma)

Doğal uzatmanın söz konusu olduğu durumlarda med harflerinden sonra hemze gelir ve bunlar aynı kelimedede art arda bulunursa medd-i muttasıl olur (İbn Cezerî, I, 313; Suyûtî, I,302).

Bu medde muttasıl denmesinin nedeni harf-i med ve sebab-i meddin aynı kelimedede bulunmasıdır.

شَاءَ جَاءَ مَاءَ سُوءَ جِيءَ

örneklerinde olduğu gibi.

Hemze'nin Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Muttasıl (Bitişik Uzatma)

Medd-i muttasıl'a medd-i mumkin, medd-i mutavassıt ve medd-i vâcib de denir.

Medd-i muttasıl(Bitişik uzatma), doğal uzatmanın en az iki katı kadar olmalıdır. Buna iki elif miktarı denir ki, bu da, Türkçedeki şapkalı â, û ve î seslilerinin telâffuz sürelerinin iki katı kadardır. Bu ölçü hızlı okumalar için geçerlidir.

Tertîl üzere, yavaş yavaş okunurken İmam Âsım'ın yaptığı gibi dört elif miktarı uzatmak gerekir (Albayrak,H.Serinsu, 2004, s.34).

Hemze'nin Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Munfasıl (Ayrık Uzatma)

Uzatma harfi, kelimenin sonunda bulunur, bir sonraki kelimenin ilk harfi de hemze olursa medd-i munfasıl(ayrık uzatma) gerçekleşir.

إِنَّا أَعْطَيْنَا   تُوْبُوا إِلَى اللَّهِ   يَا أَيُّهَا   إِدِّي أَنَا

örneklerinde olduğu gibi.

Bu medde munfasıl denmesinin nedeni harf-i med ve sebep-i meddin(hemze) ayrı kelimelerde bulunmasıdır.

Hemze'nin Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Munfasıl (Ayrık Uzatma)

Kendisinden önceki harfin harekeli olduğu (◌) zamirinden sonra hemze bir sonraki kelimenin ilk harfi olarak gelirse yine medd-i munfasıl olur.

مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ   عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

örneklerinde olduğu gibi.

İmam Âsım'ın okuyuşuna göre medd-i munfasıl, dört elife kadar uzatılabilir. Hızlı okuyuşlarda bir elif miktarı uzatılarak da okunabilir.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Lâzım

Med harflerinden sonra sebab-i medden sükûn-i lâzım gelirse medd-i lâzım olur (Zihnî, s.51).

آلَانَ الْحَاقَّةُ وَالْأَضَائِلَ تَأْمُرُونِي رَادَّ دَابَّةً

حم (حَا مِيم) طس (طَاسِين) يس (يَا سِين) (

الم (الف لام مِيم) المص (الف لام مِيم صَاد)

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Lâzım

Medd-i Lâzım kelimedede ve harfte icra olunur. Kelimedede olan medd-i lâzım, şeddeli (idğamlı) ve şeddesiz (idğamsız) olmak üzere iki şekilde görülür. (Dağdeviren, s.77)

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Lâzım

Med harfinden sonra sebep-i medden sükû-ı lâzım idğamlı(şeddeli) olarak bulunursa ağırlaştırılmış kelime anlamına gelen *medd-i lâzım kelime-i musakkale* oluşur.

أَلْحَاقَةُ وَالضَّالِّينَ تَأْمُرُونِي رَادَّ دَابَّةً

örneklerinde olduğu gibi.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Lâzım

Harf-i medden sonra sebab-i medden sükûn-i lâzım idğamsız (şeddesiz) olarak bulunursa buna da *medd-i lâzım kelime-i muhaffefe* denir.

Yalnızca Yûnus Sûresi'nin 51. ve 91. ayetlerinde geçen **آلآن** kelimesinde bu tür bir medd söz konusu olur.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Lâzım

Harfte oluşan medd-i lâzım sadece hurûf-u mukattaa'da görülür; idđamlı ve idđamsız olarak iki şekilde olur.

Harf-i medden sonra sebab-i med olan sükûn-i lâzım idđamlı olarak bulunursa buna *medd-i lâzım harf-i musakkale* denir.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar Medd-i Lâzım

الف لام ميم ayetindeki (ل) ve طسم ayetindeki (س) gibi.

Harf-i medden sonra sebab-i medden sükûn-i lâzım idğamsız olarak bulunursa buna *medd-i lâzım harf-i muhaffefe* denir.

الف لام ميم ve طسم ayetlerindeki ميم gibi.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Lâzım

Bütün kıraat imamları, medd-i lâzımı dört elif miktarı uzatarak okumuşlardır. Dolayısıyla medd-i lâzımın meddi vaciptir (Karabaşı, 1309/1981, s.8; Dağdeviren, 2009, s.79-80).

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Ârız

Med harfinden sonra kelimenin son harfinde geçici bir sükûnla(sükûn-i ârız) durulursa medd-i ârız olur. Dolayısıyla ilgili harfi, bir eliften dört elife kadar uzatarak okumak mümkündür.

Eğer kelimenin sonunda durulmayıp sonraki kelimeye geçilirse o zaman doğal uzatmayla yetinilir.

نَسْتَعِينُ عَلِيمٌ حَمِيدٌ الْعَالَمِينَ يَعْلَمُونَ

örneklerinde olduğu gibi.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Ârız

Vakıf nedeniyle ortaya çıktığı için medd-i ârız'a medd-i vakfî de denmiştir (Zihnî, s.52).

Medd-i ârızda vakıf sebebiyle söz konusu olan sükûn, yerine geçtiği harfin harekesine göre çeşitli tarzlarda okunur.

Harfin harekesi üstün ise üç, esre ise dört, ötre ise yedi vecih okunabilir.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Ârız

Revm:

Revm, tecvit literatüründe “الروم طلب الحركة بصوت خفي (Revm, harekeyi hafif bir sesle belirtmektir.)” şeklinde tanımlanmıştır.

Harekeyi belirtmekten maksat harekenin üçte birinin telaffuz edilmesidir. Ayrıca revm hareke hükmünde olduğundan sadece kasır vechi ile yapılır (Dağdeviren, s.80-81).

Okuyanı göremeyenlere harekeyi duyurmak için yapılan revm, vakıf halinde yalnızca ötre ve esrede yapılır.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Ârız

İşmam:

İşmam, tecvit literatüründe “الاشمام إنضمام الشفتين بعد السكون إشارة إلى الضم” (İşmam, sükûndan sonar ötreye işaret etmek üzere dudakları önde yummandır.)” (Karabaşî,Şeyh Abdurrahman, Tecvid, İstanbul 1309-1891, s.9) şeklinde tanımlanır.

Tanımdan da anlaşıldığı gibi işmam sadece ötrede yapılır (Mekkî, 1401/1981, I, 122).

İşmamda ses yoktur. Harekeyi duyma imkanına sahip olamayanlar işmamdaki dudak hareketi sayesinde harekeyi anlayabilirler (Mekkî b. Ebi Talib, el-Keş an vucûhi'l-Kırââti's-Seb', Beyrut 1401/1981, s.I, 122).

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Ârız

Revm ve işmam yapmaktan maksat, vakıf yapılan kelimenin son harfinin harekesini belirtmek olduğu için(Suyûtî,Celaluddin, el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'an, Dâr-u İbn Kesir, Dimaşk-Beyrut 1427/2006, I,276) kendi kendine Kur'an okuyan kişinin revm ve işmam yapmasına gerek yoktur.

Revm ve işmam yapılmayan yerler şunlardır:

1. Sonu tenvinli kelimelerde
2. Ârızî harekelerde
3. Müenneslik (ة)'lerinde
4. Cemi mimlerinde (Suyûtî, I,276).

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Lîn

Vav ve ye harfleri sâkin, kendilerinden önceki harfler üstünlü olursa vav ve ye lîn harfi olur (Zihnî, s.54). Bu harflerden sonra kelimenin son harfi sâkin olursa medd-i lîn olur.

الصَّيْفُ خَيْرٌ نَوْمٌ خَوْفٌ

örneklerinde olduğu gibi.

Sükûn'un Neden Olduğu Ek Uzatmalar

Medd-i Lîn

Kur'an'ı Kerim'de iki yer dışında bütün medd-i lînlerde sükûn geçicidir (arızîdir). İstisnaî olan bu kelimeler Meryem suresinin 1.ayetindeki كهيعص 'daki ve Şûra suresinin 2.ayetindeki عَيْن 'daki عسق 'dır.

Medd-i lîn'de uzatma en az iki elif kadar olmalıdır. Bu durumda vav harfi ötreliymiş gibi ye harfi de esreliymiş gibi uzatılarak okunur. Bu harflerden önceki harf uzatılmaz (Albayrak,Halis;Serinsu,A.Nedim, s.34).

ÖRNEK SORULAR

Buldukları yere göre meddler çeşitli kısımlara ayrılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu kısımlardan biri değildir?

- A) Medd-i Muttasıl - مد المتصل
- B) Medd-i Sıla - مد الصلة
- C) **Medd-i Cezerî - مد الجزري**
- D) Medd-i Ivaz - مد العوض
- E) Medd-i Hecâ - مد الهجا

ÖRNEK SORULAR

“Bir harekeli harfin önünde yer alan ve harfin harekesi türünden olan bir med harfiyle harfin sesinin harekesi yönünde uzatılmasına *med* denir. Medler başlıca iki grupta ele alınabilir. Bunlar ..... ve ..... dir.”

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlelerde boş bırakılan yerlere gelmesi gereken kavram grubudur?

- A) Medd-i tabiî - Medd-i fer'î
- B) Medd-i aslî - Medd-i tabiî
- C) Medd-i fer'î - Medd-i medîd
- D) Medd-i tabiî - Kasr
- E) Medd-i mezîd - Medd-i medîd

ÖRNEK SORULAR

- (I) Aslî meddin bir diğ er adı zâtî meddir.
- (II)Aslî meddin bir diğ er adı tabîî meddir.
- (III)Aslî meddin bir diğ er kasrdır.

Aslî Medd'le ilgili bu bilgilerden hangisi/hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I,II ve III**

ÖRNEK SORULAR

(I) Fer'î meddin bir diğ er adı mezîd meddir.

(II) Fer'î meddin bir diğ er medîd meddir.

(III) Fer'î meddin bir diğ er zâtî meddir.

Fer'î Medd'le ilgili bu bilgilerden hangisi/hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) I ve III

E) II ve III

ÖRNEK SORULAR

Medlerle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Ek uzatmaya neden olanlar, hemze ve sükûn'dur.
- B) Sükûnun neden olduğu medlerden biri medd-i lâzımdır.
- C) Sükûn harflerdeki harekesizlik durumudur.
- D) Med harflerinden *Elif*, Kur'an yazısında sadece bir şekilde yazılır.**
- E) Sükûnun neden olduğu uzatmalardan biri medd-i arızdır.

ÖRNEK SORULAR

I. شَاءَ

II. هُوَ أَلَيْ

III. أَنَا أُعْطِينَا

Bu verilenlerin hangilerinde medd-i muttasıl vardır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I ve II**

ÖRNEK SORULAR

“Ârız sükûnun bulunduğu harfin harekesine göre üç, dört ya da yedi vecihle okunması câizdir.”

Bu bilgiye göre aşağıdakilerden hangisinde medd-i ârız üç vecihle okunur?

- A) **يَعْلَمُونَ**
- B) **وَاتَّبَعُونَ**
- C) **الرَّجِيمِ**
- D) **نَسْتَعِينُ**
- E) **قَدِيرٌ**

ÖRNEK SORULAR

(I) Cemî mimleri

(II) Müenneslik (̈) 'leri

(III) Ârızî harekeler

Verilenlerden hangisi/hangileri revm ve işmam yapılmayan yerlerdendir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) II ve III

E) I, II ve III

ÖRNEK SORULAR

Buldukları yere göre meddler çeşitli kısımlara ayrılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu kısımlardan biri değildir?

- A) Medd-i Muttasıl - مد المتصل
- B) Medd-i Sıla - مد الصلاة
- C) **Medd-i Cezerî - مد الجزري**
- D) Medd-i Ivaz - مد العوض
- E) Medd-i Hecâ - مد الهجا

